

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 42/1998 rd

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av lagen om specialiserad sjukvård och lag
om upphävande av lagen om Helsingfors universi-
tetscentralsjukhus**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Social- och hälsovårdsutskottet begärde den 12 november 1998 utlåtande av grundlagsutskottet om propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om specialiserad sjukvård och lag om upphävande av lagen om Helsingfors universitetscentralsjukhus (RP 164/1998 rd). Grundlagsutskottet har anmodats lämna utlåtande om behandlingsordningen för lagförslagen, med särskild hänsyn till kommunernas självstyrelse.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsrådet Pekka Järvinen, social- och hälsovårdsministeriet
- chefen för juridiska frågor Kari Prättälä, Finlands Kommunförbund
- professor Mikael Hidén
- professor Aimo Ryyänen
- professor Kaarlo Tuori.

Utskottet har haft tillgång till ett skriftligt utlåtande som social- och hälsovårdsutskottet har fått av professor Olli Mäenpää.

PROPOSITIONEN

Den föreslagna ändringen av lagen om specialiserad sjukvård innebär att Helsingfors sjukvårdsdistrikt och Nylands sjukvårdsdistrikt slås ihop till ett enda sjukvårdsdistrikt. Helsingfors universitetscentralsjukhus föreslås bli anslutet till det nya sjukvårdsdistriktet.

Reformen avses träda i kraft den 1 januari 2000.

Propositionen innefattar ingen särskild motivering till lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Enligt 3 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen i det första lagförslaget fattas beslut om att bilda en samkommun för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt av en mellankommunal ombudsstämma. I fråga om antalet ombud för kommunerna och ombudens röstetal vid ombudsstämman gäller vad som bestäms i 16 och 17 § lagen om specialiserad sjukvård. På grundval av 17 § är det sammantagna röstetalet för kommunernas ombud högst 20 procent av det sammantagna obegränsade röstetalet för samtliga medlemmar valda från medlemskommunerna. Enligt social- och hälsovårdsutskottets begäran om utlåtande innebär detta i praktiken att den största kommunen inom sjukvårdsdistriktet, Helsingfors stad, får sitt röstetal kraftigt nedskuret. Utskottet har bedömt denna fråga utifrån den kommunala självstyrelsen.

I regeringsformen föreskriver 51 § 2 mom. att kommunernas förvaltning skall vara grundad på medborgerlig självstyrelse, enligt vad som särskilt stadgas om detta. Grundlagsutskottets relativt omfattande tolkningspraxis (t.ex. GrUU 9/1994 rd) visar att det grundlagsfästa skyddet för den kommunala självstyrelsen i första hand avser att förhindra att det genom vanliga lagar görs så stora ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak. Som grundlagsskyddade delområden av den kommunala självstyrelsen betraktas bland andra den kommunala rätten att ta ut skatter och kommuninvånarnas rätt att själva välja sina förvaltningsorgan. I sina bedömningar framför allt av kommunernas finansiella åtaganden i förhållande till staten har utskottet ansett att åtaganden av denna typ med hänsyn till att självstyrelsen är skyddad i grundlagen inte får vara så stora att de försämrar kommunernas verksamhetsbetingelser på ett sätt som äventyrar kommunernas möjligheter att självständigt bestämma om sin ekonomi och därmed också om sin förvaltning (t.ex. GrUU 13/1993 rd).

Om röstetalet skärs ner i enlighet med 17 § lagen om specialiserad sjukvård begränsas Helsingfors stads rösträtt på ett betydande sätt. I det

lagfästa interkommunala samarbetet måste de deltagande kommunernas beslutanderätt ordnas så att till exempel en eller två kommuner tillsammans inte kan inneha absolut majoritet (jfr GrUU 31/1996 rd). Avsikten med den inskränkande bestämmelsen är i sista hand att just skydda den kommunala självstyrelsen. Utan begränsningen av rösträtten skulle Helsingfors tillsammans med representanterna för antingen Esbo stad eller Vanda stad inneha absolut majoritet. Däremot kan representanterna för de tre kommunerna tillsammans få absolut majoritet av rösterna vid en ombudsstämma. Den föreslagna nedskärningen av rösträtten är acceptabel eftersom den bygger på en stävan att bevara den kommunala självstyrelsen inom ramen för det interkommunala lagfästa samarbetet. Så som förslaget är utformat i propositionen kan det behandlas i vanlig lagstiftningsordning, anser utskottet.

Utskottet har noterat att den valda rösträttsregeln inte särskilt motiveras i propositionen. Regeringen har på sätt och vis automatiskt utgått från att arrangemanget i lagen om specialiserad sjukvård gäller. Bestämmelsen togs in i lagen vid en tidpunkt då den inte gällde för Helsingfors stad. Det vore enligt utskottet skäl att ytterligare ta ställning till rättvisaspekten när det gäller rösträttsregeln.

I begäran om utlåtande nämner social- och hälsovårdsutskottet att utskottet är intresserat av grundlagsskyddet för egendom i konstitutionellt hänseende när egendom som tillhör Helsingfors stad (bör vara samkommunen för Helsingfors universitetscentralsjukhus) förs över på en ny samkommun. I detta sammanhang framhåller grundlagsutskottet att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna utgick från att till exempel kommuner men också samkommuner enligt vedertagen lagstiftningspraxis inte omfattas av grundlagsskyddet (RP 309/1993 rd, s. 24, första spalten; se också GrUU 31/1996 rd). Frågan har således inte betydelse i konstitutionellt hänseende.

Utlåtande

På grundval av det ovanstående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen föreskriver.

Helsingfors den 15 december 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Anneli Jäätteenmäki /cent
Marjut Kaarilahti /saml
Valto Koski /sd

Heikki Koskinen /saml
Jukka Mikkola /sd
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Juhani Alaranta /cent
Jouko Jääskeläinen /fkf.

